

(1) בראשית פרק מו

- (ב) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים לְיִשְׂרָאֵל בְּמַרְאֵת הַלַּיְלָה וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר הַנְּבִי: (ג) וַיֹּאמֶר אֲנֹכִי הָאֵל-אֱלֹהֵי אַבְרָהָם אֵל תִּירָא מִצְרַיִם כִּי לְגוֹי גָדוֹל אֲשִׁימָךְ שָׁם: (ד) אֲנֹכִי אֶרְדָּה עִמָּךְ מִצְרַיִם וְאֲנֹכִי אֶעֱלֶה גַם עִלְיָךְ גַּם עִלְיָךְ:

(2) תרגום אונקלוס בראשית פרק מו פסוק ד

אנא אחות עמך למצרים ואנא אסקנך אף אסקא ויוסף ישוי ידוהי על עיניך:

(3) מורה נבוכים להרמב"ם, חלק א פרק כז

Onkelos the Proselyte, who was thoroughly acquainted with the Hebrew and Chaldaic languages, made it his task to expose the belief in G-d's corporeality. Accordingly, any expression employed in the Chumash in reference to G-d, and in any way implying corporeality, he paraphrases in consonance with the concept. All expressions denoting any mode of motion, are explained by him to mean the appearance or manifestation of ... the Shechina or Providence. Thus he paraphrases "the L-rd will come down" as "the L-rd will manifest Himself"; "and G-d came down" as "and G-d manifested Himself"; and does not say "and G-d came down". "I will go down now and see" he paraphrases as, "I will manifest myself now and see."

4) But he makes an exception with the following passage; "I will go down with you into Egypt" which he renders literally. A remarkable proof of this great man's talents, the excellence of his version, and the correctness of his interpretation! By this version he discloses to us the important principle as regards prophecy.

5) This narrative begins; "and G-d spoke to Israel in the visions of the night...I will go down with you into Egypt". Seeing that the whole narrative is introduced as a vision of the night, Onkelos did not hesitate to translate literally the words addressed to Ya'akov in the nocturnal vision, and thus gave a faithful account of the occurrence. For the passage in question contains a statement of what Ya'akov was told and not what actually took place, as is the case in the words, "and the L-rd came down upon Mount Sinai."... Accounts of what happened in the imagination of man - of what he was told - are not altered. A most remarkable distinction!

(6) רמב"ן על בראשית פרק מו פסוק ב

וּכְתַב הַרְבֵּ . . . . וְאִם כֵּן הַדְּבָר כַּדְּבָרֵי הַרְבֵּ, לְמָה יִבְרַח אֲוֹנְקֵלוֹס מִן הַתְּנוּעָה, וִירְחִיק הַשְּׁמִיעָה גַם כֵּן, מִירְאָתוֹ שְׁתוּרָה עַל גְּשֻׁמוֹת, וְלֹא יִבְרַח מִן הָאֲמִירָה וְהַדְּבָר וְלֹא מִן הַקְּרִיאָה בְּשׁוּם מְקוֹם בֵּין בְּחִלּוּם בֵּין בְּמִרְאָה בֵּין בְּמִאֲמַר מוּחַלְט, כִּי בְּכֹלֵם יִתְרַגֵּם וְאִמַר ה', וּמְלִיל ה', וְקִרָא ה' לְמִשָּׁה, וְהִיא גַם הִיא תוֹרָה עַל גְּשֻׁמוֹת, וְהִיא לֹא לְתַרְגֵּם וְיִתְאֲמַר מִן קִדְּם ה', אוֹ וְאִמַר יִקְרָא דֵה', אוֹ וְיִתְרַעֵי ה', כְּפִי הַרְאוּי בְּעִנְיָן כְּמוֹ שִׁפְרִישׁ הַרְבֵּ בְּדִיבּוּר וּבְאֲמִירָה (מו"נ א סד) וְלְמָה יִרְחִיק בְּשְׁמִיעָה וְלֹא יִרְחִיק הַרְאוּיָה, שְׁתַּרְגֵּם אוֹתָהּ וְחִזָּא ה' . . . .

7) והנה אונקלוס לא היה לו לירא מן השמיעה שלא תורה רק על קבלת הדבר והרצון בו, ולא ברח מן הראיה בשום מקום, אבל תרגם אותה כפשוטה בכל מקום שהדבר מושג בראיה בלבד, אבל כאשר איננו מושג בראיה בלבד והוא צריך השגחה והתבוננות יתרגם כפי הראוי בו, כאשר אמר (לעיל כט לב) כי ראה ה' בעניי, ראה ראיתי את עני עמי (שמות ג ז), וירא אלהים את בני ישראל (שם ב כה), שאין הראיה בהם שיראה את גופם אבל שישגיח בענינם וידע אותם, וזה דרכו בכל התורה, לא כטעם שעלה בדעת הרב ונשתבש בידו.

8) ובלשון העברה כנה אונקלוס, ותרגם ויעבר ה' על פניו (שמות לד ו) ואעביר ה' שכינתיה על אפיה, שיהיה הדבר העובר נברא לדעתו, ולא יזכיר לשון תנועה בבורא כפי מה שהזכיר הרב ואם כן איך תרגם ה' אלהיך הוא עובר לפניך (דברים לא ג) ה' אלהיך הוא עבר קדמך, והנה זה מין תנועה בספור מעשה, ולא ירא ממנו אונקלוס

9) וכן בפסוק וירא ישראל את היד הגדולה (שמות יד לא) תרגם בו וחזא ישראל ית גבורתא ידא רבתא, נופל בו הגבורה מפני לשון אשר עשה, והשאייר בו ידא רבתא ולא היה ירא ומתפחד מן היד ולא יכנה אותה כלל, וכן נהג בתרגום כתובים באצבע אלהים (שם לא יח) באצבעה דה' ומה שתירץ בו הרב (במו"נ א סה) כי ישים אונקלוס האצבע כלי נברא אשר פתח הלוחות בחפץ הבורא, איננו אמת, כי הנה מימינו אש דת למו (דברים לג ב) כתב ימיניה, ולא פחד מן הימין הכותבת שתורה על גשמות, וכן מן האצבע ועוד תרגם (שמות טו יב) ארימת ימינך, ואמר (שם פסוק ו) ימינך ה' תברת שנאה, ותרגם ירך החזקה (דברים ג כד) ית ירך תקיפא . . . .

10) והנה ביעקב כתוב בתחילת הענין ויחלום והנה סולם מוצב ארצה וגו' (לעיל כח יב), ופחד אונקלוס ממנו ותרגם והא יקרא דה' מעתד עלוהי, ולא תרגם והא ה', בעבור שהוא בחלום, ותרגם והנה אנכי עמך (שם טו) והא מימרי בסעדך, ולא אמר והא אנא עמך, כמו שתרגם אנא אחות עמך, ואף על פי שהוא ספור דבר, שנאמר בחלום . . .

11) וכן תרגם אונקלוס לא עלינו תלונותיכם כי על ה' (שמות טז ח) אלהין על מימרא דה', ואין כאן יראה ופחד מן הגשמות, וכן וידבר העם באלהים ובמשה (במדבר כא ה) ואתרעם עמא על מימרא דה', וכן ביני וביניכם (לעיל ט יב), בין אלהים ובין כל נפש חיה (שם טז), בין מימרי ומימרא דה', וכיוצא בהן הרבה . . . ואין לו בהן יראת הגשמות . . . וכיוצא באלו רבים לאונקלוס, וסודם ידוע למשכילים:

12) . . . וחס ושלום שיהיה הדבר הנקרא שכינה או כבוד נברא חוץ מהשם הנכבד יתברך כאשר חשב הרב כאן, ובפרקים רבים מספרו, והוא תרגם אם אין פניך הולכים (שמות לג טו) אם לית שכינתך מהלכא ביננא, ומשה לא יחפוץ בלכת עמו כבוד נברא חוץ מהשם הנכבד יתברך, שכבר אמר לו הקדוש ברוך הוא הנה מלאכי ילך לפניך (שם לב לד) ולא היה מתרצה בכך, אבל היה מבקש שילך עמו האל בעצמו ובכבודו (שם לג יד) וכן אחר ששמע השם בקולו ואמר לו, גם את הדבר הזה אשר דברת אעשה (שם יז), אמר משה ילך נא אדני בקרבנו (שם לד ט) תהך כען שכינתא דה' ביננא, וכן תרגם לא תוכל לראות את פני (שם לג כ) לא תוכל למחזי אפי שכינתי ארי לא יחזיני אינשא . . .

13) אבל הענינים האלה לאונקלוס ויונתן בן עוזיאל דברים ידועים בקבלה וסודם ליודעים חן - ובמעמד הר סיני יתרגם אונקלוס כל מלת אלהים הנזכר בפרשה יקרא או מימרא דה', וכאשר תזכיר הפרשה השם המיוחד לא יאמר כן, והכל בהשגחה ובחכמה ממנו, ועוד אזכיר זה בעזרת השם יתברך (שמות כ יט) ומה שתרגם אונקלוס וידבר אלהים את כל הדברים האלה (שם כ א) ומליל ה', טעמו בזה משום שנאמר פנים בפנים דבר ה' אל כל קהלכם (דברים ה ד, יט) והמשכיל יבין:

14) אבל מה שאמר כאן אנא אחות עמך, רצה לרמוז בו מה שאמרו (מכילתא שירה ג) גלו למצרים שכינה עמהם שנאמר אנכי ארד עמך מצרימה, גלו לעילם שכינה עמהם שנאמר (ירמיה מט לח) ושמתי כסאי בעילם, והנה האמירה והירידה שוים, כמו שפירשתי למעלה, ולא היה יכול לתרגם אלא כן בשום פנים כאשר רמזתי.